

בבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב-יפו

ת"צ 39981-04-16

לפני כבוד השופטת ד"ר גילצור-כץ

המבקש:

אבישי גרינצייג, ת"י
ע"י ב"כ עוה"ד קובי רפאלי או עו"ד שירלי רייף

- נ ג ד -

המשיבה:

מרכז מעיין החינוך התורני בארץ ישראל, ע"ר 580121952
ע"י ב"כ עו"ד עדיאל גלס

ובענין:

היועץ המשפטי לממשלה

ע"י ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז תל אביב (אזרחי)
מדרך מנחם בגין 154, בניין קרדון, ת.ד. 33051, תל אביב, 6133001
טל': 073-3736202; פקס': 073-3736490/1

התנגדות מטעם היועץ המשפטי לממשלה

בהתאם להוראת סעיף 18(ד) לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות" או "החוק"), מתכבד היועץ המשפטי לממשלה, להגיש את התנגדותו ביחס להסדר הפשרה שהוגש לאישור בית הדין הנכבד (להלן: "הסדר הפשרה") בתיק זה. בית הדין הנכבד מתבקש לקבל עמדה זו לתיק בית הדין שהגשתה התעכבה לנוכח הסוגיות המהותיות שעולות בהליך זה.

עמדת היועץ המשפטי לממשלה, כפי שתפורט להלן היא, כי אין מקום לאשר את הסדר הפשרה המוצע. הסדר הפשרה לוקה בפגמים המקימים חשש, לפיו ההסדר אינו מיטיב עם חברי הקבוצה ואינו משרת את התכליות שבבסיס מכשיר התובענה הייצוגית. כפי שיובהר להלן, הסדר הפשרה המוצע מעלה חשש ממשי, שיוחל מעשה בית דין על כל חברי הקבוצה, בעוד מרביתם לא יזכו לקבל את הסעד הכספי המגיע להם.

הסדר הפשרה נחתם בחוסר סמכות

1. יובהר בפתח הדברים, כי המשיבה מתקצבת באופן מלא על ידי אגף התקציבים ומשרד החינוך לפי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן: "חוק יסודות התקציב"). המשיבה הינה תאגיד של מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים (להלן גם: "הרשת"), ובשונה מיתר מוסדות החינוך המוכרים היסודיים (כיתות א-ח) שאינם רשמיים –

מוסדות החינוך של המשיבה מתוקצבים באופן זומה לחינוך הרשמי, מכוח הסדר שמעוגן בסעיף 3א(ט) לחוק יסודות התקציב.

2. במשיבה פועל חשב, עובד משרד האוצר, אשר ממונה על ידי החשב הכללי מבין עובדי אגף החשב הכללי, בהתאם להחלטת ממשלה מספר 2502 מיום 10.9.2002, שעניינה הגברת הבקרה ברשת. בהחלטה זו נקבע, כי חשב מעיין החינוך התורני יפעל בכפוף להוראות התכ"ס, וסמכויותיו באשר לביצוע פעולות במעיין החינוך התורני יהיו זהות לאלו שבידי חשב בביצוע פעולות במשרד ממשלתי. זאת, במטרה לשמור על עמידת הרשת בתקציב שניתן לה, ועל מנת לאפשר את ביצוע פעולותיה בהתאם לכללי מנהל תקין.

• מצ"ב העתק החלטת ממשלה מספר 2502 מיום 10.9.2002, מסומן כנספח א'.

3. מכאן, כי תקציב הרשת הינו תקציב מדינה. כל הסכמה של המשיבה להסדר פשרה המטיל חובה על הרשת לפצות את העובדים הייתה חייבת להיעשות בתיאום עם המדינה, ולמשיבה כלל אין סמכות לחתום על הסדר פשרה ללא תיאום עם רשויות המדינה, ובפרט ללא אישורו של החשב האחראי. ההסדר שבנדון לא תואם עם המדינה ודי בכך בכדי להצדיק את דחייתו.

4. להלן יציג היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו, שדין הסדר הפשרה המוצע להידחות, גם לגופם של דברים.

פתח דבר

5. במסגרת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית טען המבקש, כי המשיבה ניכתה משכר עובדיה דמי מנוי חודשיים לעיתון "יום ליום", בניגוד להוראת סעיף 25(א) לחוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 (להלן: "חוק הגנת השכר"), האוסר על מעסיק לנכות כספים משכר עבודה של עובד, אלא בהתקיים תנאים מסוימים המנויים ברשימה סגורה (סכומים שחובה או מותר לנכות לפי חוק, כגון מסים; סכומים שהעובד הסכים בכתב כי ינוכו לתרומה; דמי חבר לארגון עובדים; תשלומים לקופת גמל; חוב של העובד למעסיק – ככל שהניכוי לא עולה על רבע משכר העבודה).

6. מנגד, טענה המשיבה כי התובענה לא מתאימה להתברר כתובענה ייצוגית משפעולותיה נעשו בהסכמת העובדים, וכן לנוכח עילת תובענה אישית ייחודית שלא משקפת את שנעשה ביתס ליתר חברי הקבוצה.

7. יצוין, כי המשיבה אינה מודה בהסדר הפשרה שעשתה דבר האסור על פי חוק הגנת השכר. מן הראוי היה כי המשיבה תתחייב באופן ברור בהסדר הפשרה שלא תנהג בעתיד באופן זה.

8. ביום 7.5.2018, הומצאה בקשה לאישור הסדר פשרה, במסגרתו הגיעו הצדדים להסכמות שקבעו מנגנון השבת כספים לכל חבר קבוצה שיפנה אל המשיבה (מפורט בסעיף 21 לבקשה לאישור הסדר הפשרה), בסך של 40 ש"ח לכל אחד מחודשי העסקתו של כל חבר קבוצה אצלה מיום 20.4.2009 ועד ליום 20.4.2016, תוך שנקבע כי "מטעמים הלכתיים", בחישוב סכום ההשבה לא יילקחו בחשבון הפרשי הצמדה וריבית.

9. נוסף על כך, הצדדים המליצו לבית הדין הנכבד לפסוק סך של 70,000 ש"ח גמול לתובע המייצג, וכן סך של 162,750 ש"ח שכר טרחה לבאי כוחו, ללא תלות בסכומים שיועברו לחברי הקבוצה בפועל.

אישור הסדרי פשרה בבקשה לתובענה ייצוגית

10. מכשיר התובענה הייצוגית חורג מהפרוצדורה האזרחית הרגילה. מדובר בהליך המחייב בסופו חברי קבוצה שקולם לא נשמע באופן ישיר ובלתי אמצעי לפני בית המשפט. על כן, בניהול תובענה ייצוגית טמונות סכנות לחברי הקבוצה, לנוכח פערי האינטרסים בין חברי הקבוצה כולה, לבין התובע המייצג ועורך הדין המייצג. בעיה זו, כידוע, מכונה: "בעיית הנציג". תפקידו של בית המשפט הוא לדאוג לכך, שהאינטרס הרחב של חברי הקבוצה ייוצג נאמנה וכי תכלית התובענה הייצוגית תקום. מטרת המנגנונים הקבועים בחוק הינה אפוא להתמודד עם "בעיית הנציג".

11. בעיה זו עשויה להתעורר ביתר שאת מקום שבו מסכימים ביניהם הצדדים לתובענה על הסדר פשרה שיביא לסיומו של ההליך. מקרים אלה מעמידים לפני בית המשפט מטלה שאין הוא רגיל בה בשיטה האדברסרית: אין לפניו שני צדדים מעומתים, המציגים לפניו את הטענות לכאן ולכאן. בשלב הפשרה, שני הצדדים שלפני בית המשפט מעוניינים באישורה ואילו הקבוצה נעדרת מן הדיון. מסיבה זו, הקים החוק מערך פיקוחי מורכב אשר נועד לסייע לבית המשפט ולבית הדין במקרה זה, לבחון האם יש מקום לאשר את הפשרה, שתחייב קבוצה גדולה של פרטים.

12. בית הדין הארצי לעבודה עמד לאחרונה על תפקידו, תוך התייחסות ל"בעיית הנציג" בתובענות ייצוגיות, והבחין בין שלב הדיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית, לבין שלב אישור הסדר הפשרה (כבוד השופט טוינה בע"ע (ארצי) 14563-02-15 קו לעובד נ' יגאל וירון (פורסם בנבו, 29.03.2018):

"מכאן שבשלב הגשת הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, "בעיית הנציג" מתעוררת בהיבט הטכני ונסובה סביב שאלת כשירותו של התובע המייצג לייצג כראוי את עניינם של כלל חברי הקבוצה. על רקע זה, התייחסותו של בית המשפט לבעיית הנציג בשלב הגשת הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית באה לביטוי בסעיף 8 לחוק תובענות ייצוגיות סעיפים קטנים 3 ו-4 הקובעים כי בית

המשפט רשאי להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, אם מצא כי - "קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת" ו-"קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה יוצג וינהל בתום לב". זהות האינטרסים הקיימת בין התובע המייצג ובין הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג, איננה קיימת לאחר שאושרה הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית ומוגשת הצעת פשרה. בשלב זה האינטרס של הנתבע הוא להביא לסיום הסכסוך בעלות מינימאלית ובאופן שיקיף קבוצה גדולה ככל האפשר. מנקודת מבטו של הנתבע עלות הפשרה, היא העלות הכוללת של סכום הפיצוי לחברי הקבוצה והתגמול לתובע המייצג ושכר טרחת עו"ד"...

.../במצב דברים זה "הליך אישור הפשרה" איננו הליך אדוורסרי בין שני צדדים שהאינטרסים שלהם מנוגדים, אלא הליך שבו שני הצדדים לפשרה – התובע המייצג והנתבע – שותפים למטרה אחת שהיא שכנועו של בית המשפט לאשר את הפשרה. בעלי האינטרס בפשרה ראוייה, הוגנת וסבירה – חברי הקבוצה המיוצגת והציבור המעוניין באכיפת החוק, אינם עומדים בפני בית המשפט.

13. בפסק דין זה, בית הדין הארצי התווה את האופן שעל הערכאה השיפוטית לנהוג עת היא שוקלת בקשה לאישור הסדר פשרה בתובענה ייצוגית (שם, פסקה 25):

"נקודת המוצא לבחינת עמידתו של הסדר הפשרה בתנאי שקובע סעיף 19 לחוק תובענות ייצוגיות נלמדת מהחוק עצמו המתווה את הדרך שבה על בית הדין לפעול בבואו להכריע אם ההסדר שבפניו עומד בתנאי שקבע המחוקק. כך בין היתר, נדרש בית הדין לתת את דעתו לפער בין הסעד המוצע בהסדר הפשרה, לסעד שחברי הקבוצה היו עשויים לקבל אלמלא הגיעו הצדדים לפשרה המוצעת, לשלב שבו נמצא ההליך ולסיכונים ולסיכויים של המשך התובענה הייצוגית אל מול יתרונותיו וחסרונותיו של הסדר הפשרה. חשיבות מיוחדת בהחלטה לאישור הסדר הפשרה יש לתת לחובת ההנמקה של החלטה המאשרת את הסדר הפשרה".

14. תפקידו של בית הדין הינו תפקיד כבד משקל הנושא בחובו אחריות כבדה, עת הוא שוקל אם לאשר הסדר פשרה – על בית הדין לבחון את הדברים לפני ולפנים, ולנמק את

ההחלטה, כפי שנקבע על ידי כבוד השופט סולברג בפסק דינו ברע"א 3832/17 רחל לוינ' פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ (פורסם בנבו, 4.7.2017):

"הסדרי פשרה בתובענות ייצוגיות מעוררים בעיות שונות שמקורן ב'בעיית הנציג', כלומר בחשש שהתובעים המייצגים ובאי-כוחם יבכרו את האינטרס האישי שלהם על פני האינטרס של הקבוצה כולה. חשש זה מתעצם בעת הגעתם של הצדדים להסכם פשרה, שעשוי להיטיב עם התובעים המייצגים על חשבון הקבוצה המיוצגת. המחוקק, אשר צפה את החשש האמור, התווה באופן מפורט את הליך אישור הסכם הפשרה בתובענה הייצוגית, בסעיפים 18-19 לחוק, באופן שיש בו כדי לפקח ולמזער את החשש האמור (ראה: אלון קלמנט "פשרה והסתלקות בתובענות ייצוגיות" משפטים מא, 5 2011; רע"א 1644/15 גור נ' דוד אלון אנרגיה בישראל (1998) בע"מ), פורסם בנבו [פסקאות 8-9 והאסמכתאות שם (27.5.2015)]. מטרתו של המסלול שהתווה המחוקק הוא לוודא שבית המשפט אינו מאשר את הסדר הפשרה כ'חותמת גומי', אלא בוחן ובדק, עד שהוא מגיע למסקנה כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בענינם של חברי הקבוצה, בלשון סעיף 19(א) לחוק" (כל ההדגשות לעיל ולהלן אינן במקור, אלא אם יצוין אחרת – א.ב.פ.).

15. בשל בעיית הנציג שתוארה לעיל, תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה, כמי שאמון על האינטרס הציבורי, לעמוד על המשמר ולוודא כי העקרונות המשפטיים אשר על יסודם נרקם ההסדר ומתחייבים משיטת המשפט ומתכליות החוק – נשמרים בפועל. במקרים המתאימים תפקידו לתת קול לחברי הקבוצה עת הוא סבור, כי ההסדר שהוגש לבית הדין אינו מהווה את נקודת האיזון הנכונה בין הסיכונים והסיכויים הכרוכים בתובענה לקבוצה, לתובע הייצוגי ולנתבע, או שהוא סבור שהסדר הפשרה אינו שומר כראוי על האינטרסים של חברי הקבוצה ועל האינטרס הציבורי בכללותו.
16. בחינת הסדר הפשרה שלפנינו מעלה חשש כבד, כי האינטרסים של חברי הקבוצה לא נשמרים כראוי במסגרת ההסדר, כפי שיפורט להלן.

עילת התובענה

17. סעיף 25(א) לחוק הגנת השכר קובע את הניכויים שמותר למעסיק לנכות משכר עובדיו, כגון ניכויי חובה על פי חוק, דמי חבר בארגון עובדים, חוב של העובד ועוד. ניכוי עבור מנוי לעיתון אינו מצוי בסעיף הנזכר לעיל.

18. יחד עם זאת, יצוין כי בהנחיית משרד העבודה לאכיפה פלילית ומנהלית בדבר ניכוי משכר בגין פעילות רווחה לפי חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958, נקבע כי לא תעשה אכיפה לגבי מקרים של ניכוי סכומים משכר העובד עבור פעילות רווחה ובתנאי שהתקיימו התנאים הבאים:

- א. במקום העבודה קיים ארגון עובדים (כמשמעותו בסעיף 25(א)(3) לחוק הגנת השכר).
- ב. הניכוי נעשה בתאום עם ועד ארגון העובדים.
- ג. העובד העביר הסכמתו בכתב לביצוע ניכוי כאמור.

• מצ"ב העתק הנחית משרד העבודה לאכיפה פלילית ומנהלית בדבר ניכוי משכר בגין פעילות רווחה לפי חוק הגנת השכר, אשר מסומן כנספת ב'.

19. במקרה דנן, ככל שלא הייתה הסכמה כנה וחופשית של עובדי המשיבה לנכות את הסכומים הנזכרים, ואין גורם כגון ועד עובדים שאמון על זכויות העובדים במקום שמבטיח כי אכן מדובר בניכוי שבמהות שלו הוא לצרכי רווחה של העובדים – הרי שמדובר בניכוי אסור.

20. ההשבה הקבועה בהסדר פשרה, כאמור, הינה על סכום של 40 ש"ח לחודש עבודה (שאף הוא סכום ממוצע ולא משקף את הניכוי בפועל), ללא ריבית והצמדה, וזאת בשל "נימוקים הלכתיים". עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא שאין מקום לפגוע בעובדים שנוכו משכרם סכומים שונים לפני זמן רב, וזכותם לקבל את הסכומים שנוכו משכרם שלא כדין, תוך שמירת ערכם, לרבות ריבית והצמדה.

21. אם אכן יש למי מחברי הקבוצה קושי לקבל רכיבי ריבית והצמדה מטעמים הלכתיים, כמתואר על ידי הצדדים בסעיף 5.1 להסדר הפשרה, מוצע, כי אותם חברי קבוצה – יצהירו באופן אישי ופרטני לפני באי-כח התובע המייצג שאינם מעוניינים לקבל ריבית והצמדה כחלק מסכום ההשבה.

22. היועץ המשפטי לממשלה יבהיר, כי במשפט העברי ישנן דעות נכבדות הסוברות כי אין איסור על תשלום ריבית בגין עיכוב תשלום כספים שיסודם בחיוב שאיננו הלוואה. לפי דעות אלו, יש לערוך הבחנה בין כספים שניתנו תחילה כהלוואה רצונית, לבין חיוב בתשלום כספים שנובעים ממקור חיוב אחר שאינם בגדר "הלוואה" במובן ההלכתי. למשל, חיוב בגין יחסי עבודה, שאז מדובר בכספים המתעכבים בניגוד לרצונו של בעל הכספים (ראו נ' רקובר, "עיכוב כספים (ריבית פיגורים)", *שערי צדק ג תשס"ג עמודים 351-354, 408*; ש' דיכובסקי, "חיובי הצמדה בבתי הדין הרבניים", *דיני ישראל י"ב, עמוד קל*). לכן, גם מסיבה זו, אין הצדקה לכך שהמשיבה לא תשיב לחברי הקבוצה את הסכומים שנגבו מהם ביתר בצירוף ריבית והצמדה. אין זה ראוי שהמשיבה תתמיר על עצמה "בחומרות הלכתיות", כאשר קיימות דעות הלכתיות נכבדות אחרות, וזאת תוך

פגיעה בזכויות חברי הקבוצה ועל חשבונם, ולאחר שבמשך שנים המשיבה גבתה כספינו שלא כדין מחברי הקבוצה.

23. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, על באי-כח התובע המייצג להתחייב במסגרת הסדר הפשרה שיבהיר לכל חבר קבוצה שיבקש לוותר על זכותו לקבלת ריבית והצמדה, באופן פרטני, בשיחה בעל פה ותוך שיובהר לעובד כי בחירתו תהיה חסויה ולא תובא לפני אחרים, שקיימת לו זכות משפטית לקבל ריבית והצמדה, והויתור שלו נעשה מבחירה חופשית. זאת, לאחר שיחתום גם על טופס ייעודי שבו תוצג באופן בהיר הזכות המשפטית לקבל ריבית והצמדה.

מנגנון העברת הפיצוי ויידוע העובדים

24. סעיף 5.2 להסדר הפשרה המוצע קובע כי המשיבה תפרסם בעיתון "הדרך" מודעה לחברי הקבוצה על זכותם לקבלת סכום ההשבה, ותו לא. דרך איתור זו לוקה בחסר משמעותי, ומתעורר חשש אמיתי שחברי הקבוצה לא יאותרו כלל ולא יקבלו את המגיע להם. מחברי הקבוצה נגבו שלא כדין סכומים משמעותיים (כך, לפי נקודת המוצא של הסדר הפשרה עצמו), ועל כן יש לעשות כל שאפשר על מנת שלחברי הקבוצה יוחזרו הכספים שמגיעים להם.

25. ראייה אמפירית לחוסר האפקטיביות, הקיים פעמים רבות בדרך של פניה לחברי הקבוצה באמצעי התקשורת, ניתן למצוא, בין היתר, בהחלטתה של כבוד השופטת אגמון גונן בת.א. (ת"א) 2786/07 שרה ישראלי נ' מכבי שירותי בריאות (פורסם בנבו, 30.8.2011) (להלן: "עניין ישראלי"). בעניין ישראלי הקבוצה מנתה שני סוגים של נפגעים: כאלה שניתן היה לזהותם והפיצוי הוחזר להם באמצעות הוראת קבע, וכאלה שלא ניתן היה לזהותם. על מנת לפנות לחברי הקבוצה הלא מזוהים פורסמה מודעה אודות הסדר הפשרה בעיתון. ואולם, לפי הנתונים שהוצגו לפני בית המשפט – מתוך 164,432 חברי קבוצה לא מזוהים, רק 12 פנו למכבי בעקבות הפרסום בעיתון. מדובר בהיענות של פחות מפרומיל האחוז. בית המשפט קבע שם, כי "הנתון האמור מספק אינדיקציה למידה האפקטיביות של מנגנון יידוע המבוסס על פרסום בעיתונים, אשר במקרה הנדון הניג היענות אפסית".

26. כמו כן ראו בעניין ת"צ 9404/08 גולוב נ' אלטרנטיבה שירותי אבטחה בע"מ (פסק דין מיום 23.1.2013; פורסם בנבו), המסתמך גם על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בעניין ישראלי:

"ברור לדעתנו שאין די בפרסום בעיתונות המודפסת (לספק בדבר מידת האפקטיביות של מנגנון יידוע לקבוצה המיוצגת המבוסס על פרסום בעיתונים, ראו למשל את הערתה של כב' השופטת ד"ר מיכל אגמון-גונן, ת"צ 2786/07 שרה ישראלי נ' מכבי שירותי בריאות (27.12.12)). ברור לנו שיש צורך הן בפניות אישיות בכתב אל כל אחד מהעובדים שכתובתו ידועה,

הן בפניות טלפוניות במידת הניתן, והן בפרסום באינטרנט, ברשתות חברתיות ובכל דרך אפשרית אחרת, בשאיפה להגיע עד לאחרון העובדים ולפצותו. מן הצד השני, יש להימנע מהכבדה יתר על המידה בהקשר זה על ב"כ הקבוצה או על הנתבעת, שכן לדרכי היידוע השונות יש מטבע הדברים עלויות לא מבוטלות.

מסקנתנו בהקשר זה הינה שראוי שבית הדין יקבע רק רף מינימלי בדבר דרכי היידוע של העובדים החברים בקבוצה, ויותר בידי ב"כ הקבוצה מקסימום גמישות לפעול בדרכים נוספות ליידוע שאר העובדים. חזקה על ב"כ הקבוצה שיפעל בדרך המיטבית ליידוע העובדים. זאת, לא רק מאחר שזוהי חובתו האתית, אלא גם מאחר שכפי שקבענו לעיל, שכר הטרחה והחזר ההוצאות אותם יוכל לגבות לעצמו מקופת הקבוצה מותנה באיתור העובדים ותשלום הפיצויים לכיסם בפועל. במילים אחרות, לב"כ הקבוצה יהיה תמריץ כלכלי ברור להגיע למקסימום עובדים הזכאים לכך (לחשיבות קביעת תמריצים כלכליים לב"כ הקבוצה ליישום פסק דין במסגרת פסיקת ההוצאות בתובענה ייצוגית ראו סעיף 8 לפסק דין רייכרט, שם; כן ראו: אלון קלמנט, "פשרה והסתלקות בתובענה הייצוגית" משפטים מא 5 84-87 (התשע"א)).

27. כמו כן, חזקה על המשיבה, כי יש בידה רשימות של עובדיה וכי היא מחזיקה במידע הדרוש לצורך יצירת קשר איתם. עוד יש לציין במפורש בהסדר הפשרה, ביחס לחברי הקבוצה שעדיין עובדים במשיבה, כי על המשיבה לשלם להם את סכום הפשרה ישירות, וכי יש ליידעם על ההסדר דרך תלוש השכר או ליצור עמם קשר בכתובות/טלפונים שיש בידי המשיבה. אין מדובר בנטל כבד במיוחד בשים לב לכך שקיים סיכוי סביר שחברי הקבוצה כלל לא יפנו למשיבה בשל חשש העובדים ממעסיקם, ולכן הם לא יקבלו את הפיצוי שמגיע להם במסגרת הסדר הפשרה.

28. לחלופין, לגבי עובדים שכבר לא מועסקים אצל המשיבה ושאינן למשיבה פרטים עדכניים אודותם, ניתן לפעול לפי תקנה 13(ב) לתקנות תובענות ייצוגיות, התשי"ע-2010, הקובעות, כי ככל שנקבע שעל המשיבה לפצות את חברי הקבוצה בפיצוי אישי, בין במסגרת פסק דין ובין במסגרת הסדר פשרה ואין בידיה נתונים עדכניים אודות מענם, הדרושים לה לצורך מתן הפיצוי, תפנה למרשם האוכלוסין לצורך אימות מענם, לפי סעיף 29 לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965. יצוין, כי פנייה כאמור, תחויב באגרה מופחתת בהתאם להסדר הקבוע בסעיף 29 לחוק מרשם האוכלוסין.

29. בהקשר זה, יש צורך לוודא גם, כי הפנייה כוללת את כל המידע הרלבנטי באופן שחברי הקבוצה יוכלו להבינו – כגון עיקרי הסדר הפשרה, גובה הזכאות, הדרך ליצור קשר עם באי-כח הצדדים וכיו"ב.

30. הרציונאל לכל האמור לעיל הוא שאחת ממטרות חוק התובענות ייצוגיות היא מתן סעד הולם לחברי הקבוצה (סעיף 3)1 לחוק תובענות ייצוגיות), ועל כן יש לנקוט בדרך היעילה ביותר על מנת לאתר את מירב חברי הקבוצה, ליידעם אוזות ההליך, ההסדר וזכאותם לפיצוי על מנת שתינתן להם ההזדמנות האופטימאלית לזכות בסכום הפשרה, קל חומר כאשר מדובר בציבור מסוים.

31. נוסף על כך, סעיף 5.3 להסדר פשרה קובע, שתבר קבוצה שמעוניין בקבלת ההשבה יפנה בכתב למחלקת השכר של המשיבה, עם העתק למשרד באי כוח המבקש. מדובר בנטל כבד ולא סביר, המתנה את השבת הפיצוי בפעולה יזומה של חברי הקבוצה, כאשר כל המידע הרלבנטי מצוי בידי המשיבה, ולמרות שאין כל קושי ליישם את הסדר הפשרה באופן אקטיבי על ידי יצירת קשר עם העובדים לבדיקת כתובתם המדויקת ומשלוח המחאה לכתובתם. יש בהסדר כדי להקשות עוד יותר על חברי הקבוצה, ולבסוף לגרום לכך, שהעובדים כלל לא ידרשו את הפיצוי המגיע להם.

32. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, אין הצדקה ממשית להטיל על העובדים את התובה לפנות למשיבה. המנגנון הקבוע בהסדר הפשרה מעלה חשש כבד כאמור, כי רק חלק קטן מחברי הקבוצה, אם בכלל, אכן יקבלו פיצוי במסגרת ההסדר, בעוד שבמקביל יוחל מעשה בית דין על כלל חברי הקבוצה מבלי שהם יוכלו לממש את זכאותם לקבלת הסכום שנגבה מהם שלא כדין.

חובת הנאמנות של באי כוח התובע המייצג ותשלום שכר טרחה וגמול

33. סעיף 5.7 (סיפה) להסדר פשרה קובע כי "התובע המייצג לא יפעל באופן ישיר או עקיף במטרה לשכנע את עובדי הרשת בעבר וכיום לדרוש מהמשיבה להשיב להם את דמי המינוי...". ובסעיף 5.8 להסדר פשרה נקבע כי באי כוח המבקש לא יידרשו לטפל באופן כלשהו בפניות חברי הקבוצה או לפקח על קיומו של הסדר הפשרה, מעבר לקבלת העתקים כקבוע בסעיף 5.3.

34. סעיפים אלה נוגדים את חובת הנאמנות של באי כוח המבקש כלפי כלל חברי הקבוצה ואף פוגעים במימוש תכליות החוק. יחד עם הליקויים המתוארים לעיל בנוגע לאופן יידוע חברי הקבוצה על ההסדר, יש בסעיפים אלה, על פני הדברים, פגיעה ישירה במימוש הסדר הפשרה, ובאינטרסים של חברי הקבוצה.

35. כידוע, סעיף 17 לחוק קובע את חובות באי כוח המייצג וקובע כי הוא יפעל בנאמנות ובמסירות לטובת הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור, כאילו הייתה שולחנת, בשינויים המתויבים מכך שההליך הוא הליך ייצוגי. קביעה בהסדר הפשרה כי התובע המייצג לא יפעל על מנת לשכנע את חברי הקבוצה לקבל את הפיצוי המגיע להם מכוח הסדר הפשרה, נוגדת באופן נחרץ את חובת הנאמנות.

36. נוסף על כך, ולאור האמור לעיל, סעיף 6.1 להסדר הפשרה הקובע כי המשיבה תשלם גמול למבקש בסך כולל של 70,000 ש"ח, ולבאי כוחו סכום בלתי מותנה בסך של 162,750 ש"ח, בשים לב לליקויים המפורטים בעמדה זו, מעורר תחושה בלתי נוחה, ומעלה חששות כבדים בנוגע לתכליתו של הסדר הפשרה בתיק, והאם אכן טובת חברי הקבוצה עמדה לנגד עיניהם של התובע המייצג ובא כוחו.
37. בית המשפט העליון התווה ב"הלכת רייכרט" (ע"א 2046/10 עזבון המנוח שמש נ' רייכרט (פורסם בנבו, 23.5.2012)) את הכללים המנחים בקביעת שכר טרחה לבא כוח התובע הייצוגי, ולפיהם שכר הטרחה ישולם כשיעור מסוים מתוך הסכום שנפסק ונגבה בפועל לטובת הקבוצה המיוצגת, כדלהלן:

"אימוצה של שיטת האחוזים דורש אף הוא מספר הבהרות. ראשית, יודגש כי שכר טרחתו של עורך הדין ייגזר מהסכום שנגבה בפועל על ידי הקבוצה ולא מהסכום שנפסק. זאת, שכן לעיתים ייתכן פער, ואפילו משמעותי, בין הסכום אותו קובע בית המשפט בפסק דין, או הסכום אליו מגיעים הצדדים בפשרה, לבין הסכום אשר בסופו של דבר מגיע אל חברי הקבוצה. גזירת שכר הטרחה של עורך הדין מהסכום שנגבה בפועל על ידי הקבוצה תיצור לו תמריץ להוסיף ולפעול להוצאתו של פסק הדין או הסכם הפשרה אל הפועל עד סופו, תוך הבטחת האינטרסים של חברי הקבוצה (ראה, אלון קלמנט "פשרה והסתלקות בתובענה הייצוגית" משפטים מא 5, -87 (התשע"א)). שנית, אנו סבורים כי אין לקבוע מראש ובאופן עקרוני, מהו שיעור שכר הטרחה באחוזים שיש לפסוק לעורך הדין המייצג....

ובהמשך:

"סיכומם של דברים עד כה הוא, כי אנו סבורים שבתביעות ייצוגיות שעניינן בסעד כספי יש לאמץ את שיטת האחוזים כשיטה המקובלת לקביעת שכר הטרחה של עורך הדין המייצג. שיעור האחוזים שייפסק יושפע הן מנסיבותיו הספציפיות של ההליך, הן מהאופן בו הסתיים ההליך והן מגובה הסכום שנפסק. כמו כן, יחושב שיעור שכר הטרחה מתוך הסכום שנגבה על ידי הקבוצה בפועל. כמו כן, מן הראוי לפסוק את שכר הטרחה בשיעור מדורג, במובן זה שככל שסכום הזכייה גדל, אחוז שכר הטרחה קטן".

הוראות הסדר הפשרה המביאות לכך, שכל הסכומים ישולמו למבקש ולבאי כוחו עוד בטרם ביצעו בפועל של הסדר הפשרה, ובאופן בלתי תלוי לגובה הסכום שייגבה בפועל עבור הקבוצה, אינן מתמרצות את המבקש ובאי-כוחו לפקח על ביצוע הוראותיו, ואינן

**עולות בקנה אחד עם הלכת רייכרט ועם האינטרסים של הקבוצה
המיוצגת.**

38. מוצע לפיכך כי בסיס שכר הטרחה לבא כוחו של התובע המייצג ישולם רק מתוך הסכום שייגבה **בפועל** עבור חברי הקבוצה, ובהתאם לכללים שנקבעו בהלכת רייכרט. רק מנגנון כגון דא, יתמרץ את בא כוח התובע המייצג לעשות את מלאכתו, דהיינו, השאת רווחתם של הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

סוף דבר

39. לנוכח כל הבעיות שנמנו לעיל – במנגנון היידוע וההעברה המסורבל; בדרישה מחברי הקבוצה לפנות למשיבה באופן אקטיבי, כתנאי למימוש זכותם לקבלת הפיצוי על פי הסכם הפשרה; בפגיעה בחובת הנאמנות ובהיעדר התמרץ של באי-כח התובע המייצג שהפיצוי ימומש בפועל – עולה חשש כבד, כי מעט מאוד מחבריה ימצו את זכויותיהם, וחרף זאת, יחול מעשה בית דין על כל עובדי החברה, ללא שיקבלו את הסעד הכספי המגיע להם בנדון.

40. גם לגבי חברי הקבוצה אשר ישופו במסגרת הסדר הפשרה, מדובר בשיפוי חלקי לאור שלילת הריבית וההצמדה.

נוכח כל האמור לעיל, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא, כי נוסף על העובדה היסודית שהסדר הפשרה נערך בחוסר סמכות וזי בכך בכדי להצדיק את דחייתו, הרי שאין המדובר בהסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה, ועל כן אין מקום לאשרו במתכונתו הנוכחית.

אביעד בן יעקב, עו"ד

פרקליטות מחוז ת"א-אזרחי

117

החלטת - ממשלה ה-29 בראשות אריאל שרון

תאריך הפרוס:	ממשלה	ממשלה
מס' החלטת ממשלה:	2502	תאריך החלטה: 10/09/2002

הגברת הבקרה ברשות מעיין החינוך התורני

ראש הממשלה פותח.

שר האוצר מציג את ההצעה.

מחליטים (פה אחת):

החל ביום 1.1.2003, חשב רשת מרכז מעיין החינוך התורני בא"י (להלן - מעיין החינוך התורני) יהיה עובד משרד האוצר שימונה לכך על-ידי החשב הכללי. חשב מעיין החינוך התורני, שימונה כאמור, יעבוד בכפיפות לאגף החשב הכללי במשרד האוצר.

חשב מעיין החינוך התורני יפעל בכפוף להוראות התכ"ם, וסמכויותיו באשר לביצוע פעולות במעין החינוך התורני יהיו זהות לאלה שבידי חשב בביצוע פעולות במשרד ממשלתי.

משרד הכלכלה
לשכה משפטית

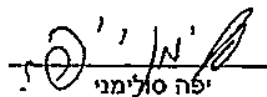

הנחיה לאכיפה פלילית ומנהלית בדבר

ניכוי משכר בגין פעילות רווחה

לפי חוק הגנת השכר, התש"ח-1958

1. במהלך דיון בהליך סק (חי') 62622-03-14 ארגון כוח לעובדים ארגון עובדים דמוקרטי נ' חיפה כימיקלים בע"מ, נדרש משרד הכלכלה לתת עמדתו לגבי ניכויים משכר העובד עבור פעולות רווחה במקום עבודה מאורגן.
2. בשים לב לעמדת המשרד ולפסק הדין¹ ניתנת בזאת הנחיה במסגרת האכיפה הפלילית והמנהלית שבמינהל ההסדרה ואכיפת חוקי עבודה בדבר ניכוי משכר עובד בגין פעילות רווחה.
3. ההנחיה קובעת כי לא תעשה אכיפה לגבי מקרים של ניכוי סכומים משכר העובד עבור פעילות רווחה לעובד ובתנאי שהתקיימו התנאים הבאים:
 - א. במקום העבודה קיים ארגון עובדים (כמשמעותו בסעיף 25(א)(3) לחוק).
 - ב. הניכוי נעשה בתאום עם ועד ארגון העובדים.
 - ג. העובד העביר הסכמתו בכתב לביצוע ניכוי כאמור.
4. בהנחיה זו, "פעילות רווחה" – לרבות פעילות פנאי, תרבות או ספורט שהעובד או בני משפחתו משתתפים בה, קרנות הלוואות וסיוע, ביטוחים ושירותים רפואיים, רכישת שירותים, מצרכים או מוצרים בעבור העובד או בני משפחתו.
5. הנחיה זו תעמוד בתוקפה עד לתיקון החוק בעניין זה.

יפה סולימני

מנהלת מנהל ההסדרה והאכיפה

עו"ד מיכאל אטלן

יועץ משפטי משרד הכלכלה

¹ בפסק הדין נדונו ניכויים שעניינם החזר הלוואה אישית שניתנה על ידי קרן שממונה על ידי העובדים והחברה, ניכוי בגין רכישות מוצרים בצרכייה וניכוי בעד רכישות מוצרי תרבות. נקבע כי יש לתת פרשנות רחבה לסעיף 25(א)(3) לחוק הגנת השכר המגשימה את התכלית של חיזוק יחסי העבודה הקיבוציים וכי לצורך הגשמת תכלית זו ניתן להתיר ניכויים שלהם מסכים העובד ואשר מאפשרים לו עד לספק לעובדים שירותים לרווחתם. עמדת המדינה הייתה כי אין מניעה להמשיך ולבצע הניכויים וכי יש לראות בהם כסאלה המבוצעים עבור ועד העובדים או מי מסעמו.

משרד הכלכלה

בניין ג'נרי, רחוב בנק ישראל 5, קריית הממשלה, ת"ד 3166, ירושלים 9103101
טל' 02-6662206/7, פקס 02-6662906